

KOCHAĆ SIĘ (853) *vb impf*

się (558), się (295).

o oraz a jasne.

inf kochać się (75). ◇ *praes 1 sg* kocham się (32). ◇ *2 sg* kochasz się (31). ◇ *3 sg* kocha się (184). ◇ *1 pl* kochamy się (17). ◇ *2 pl* kochacie się (15). ◇ *3 pl* kochają się (138). ◇ *1 du* kochawa się (1) *Mącz* 497b. ◇ *praet 1 sg m* kochałem się, -m, -em się kochał (12), ja się kochał (1); -em się kochał : ja się kochał *BielKron* (1 : 1). *f* -m, -em się kochała (6). ◇ *2 sg m* kochałeś się, -eś, -ś się kochał (7). *f* -ś, -eś się kochała (5). ◇ *3 sg m* kochał się (86). *f* kochała się (19). *n* kochało się (6). ◇ *2 pl* kochaliście się, -ście się kochali (2). ◇ *3 pl m pers* kochali się (40). *subst* kochały się (1). ◇ *plusq 3 sg m* był się kochał (1). ◇ *fut 1 sg m* będę się kochał *BibRadz* (2), kochać się będę (2) *WróbŻółt, Górndworz*. ◇ *2 sg m* będziesz się kochał (2) *Leop, Mącz*, kochać się będziesz (1) *BudBib*. *f* będziesz się kochała (1). ◇ *3 sg m* będzie się kochał (6). *f* będzie się kochała (2) *WróbŻółt, GliczKsiąż*, kochać się będzie (1) *Czech Rozm. n* będzie się kochało (1). ◇ *1 pl* będziemy się kochać (1). ◇ *3 pl m pers* będą się kochać (2), kochać się będą (1) *BudBib*, będą się kochali (1); będą się kochać *WróbŻółt*; będą się kochać : będą się kochali *KochPs* (1 : 1). *subst* będą się kochać (1). ◇ *imp 2 sg* kochaj się (20). ◇ *3 sg* niech, niechaj się kochaj (2). ◇ *1 pl* kochajmy się (9). ◇ *2 pl* kochajcie się (5); -a- (4), -a- (1); -a- *Leop, SiebRozmysl*; -a- : -a- *RejPs* (2 : 1). ◇ *3 pl* niech, niechaj się kochają (4). ◇ *con 1 sg m* bym się kochał (3) *BudBib, LatHar* (2), bych się kochał (2) *WróbŻółt, LubPs*. ◇ *2 sg m* byś się kochał (1). ◇ *3 sg m* by się kochał (25). *f* by się kochała (1). *n* by się kochało (1). ◇ *1 pl m pers* byśmy się kochali (2) *CzechRozm, LatHar*, bychmy się kochali (1) *ModrzBaz*, by my się kochali (1) *RejJóz*. ◇ *2 pl subst* byście się kochały (1). ◇ *3 pl m pers* by się kochali (16). *subst* by się kochały (2) *BierRaj, SienLek*, kochaliby się (1) *BielKron*. ◇ *con praet 3 sg m* by się był kochał (1). ◇ *3 pl m pers* by byli się kochali (2). ◇ *part praes act* kochając się (50).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Mieć upodobanie, pociąg do kogoś lub czegoś, lubić, skłaniać się ku komuś lub czemuś, znajdować w czymś przyjemność, zadowolenie, chętnie komuś lub czemuś ulegać, wysoko cenić; cieszyć się, radować się; pragnąć; często: z rzeczownikiem czynnościowym = chętnie i często coś robić; z rzeczownikiem konkretnym = mieć rzecz itp. ulubioną; z rzeczownikiem oznaczającym cechę = być jakimś; w kontekstach określających warunek, opis sytuacji = być zadowolonym z czegoś; amare, delectari, in deliciis habere *Mącz, Cn*; delectare *Calep*; blandiri, studiis devinci, libidinem habere, oblectare se *Mącz*; acquiescere, allubescere, (voluptate) capi, condelectari, conquiescere in studiis, deditum esse, diligere, gratum habere, habere voluptati a. studio, pro deliciis habere, perstudiosum a. studiosum esse, teneri (studio), titillari *Cn* (840) : Otoż wiernie dwoiego wefelá niemożels mietz/ to iest kochatz fie tu na tym świecie/ á potym krolowatz í panem Iezusem w niebie. *OpecŻyw* [192]v; á coż rozumna dúffá moiá niema fie kochác wípomináiac gdy by ftánełá wípokoynych przybytkoch ołtarzow twoich. *RejPs* 125, 47, 58, 72; *RejWiz* 31, 43v, 90; *Leop Ps* 76/4; *BielKron* A5; *Mącz* 182a; A tak iákoż fie tu nie ma kochác wierny Páńlki/ kthoremu [...] zówždy íą wrotá Páńlkie otworzone *RejAp* 39v; *RejPos* 26; *RejZwierc* 170, 225; *BudBib* I 157a marg; *Calep* 299b.*

kochać się z kogo, z czego (46): Tu prorok wspomina aby nie nikt niekochał z wypadku bliźniego *RejPs* 61v; iako y święci nie kochaią ztey łalki bożej nád [!] człowiekiem *RejPs* 218v, 42v, 61, 62v [2 r.], 148v, 178v, 208v; *HistAl* G4; *MurzHist* B4v; *BielKom* A3v; *LubPs* H, aav; *Leop Ps* 37/17; á gdy złe czynią ielzche kochaią się z tego [*malitia tunc exultati*]. *BibRadz Ier* 11/15, *Ez* 26 arg; Ofobliwie nie też I. C. I. kocha z wálzcy C. I. długiego życia *BielKron* 332; *RejPos* 20v [2 r.], 100v; *RejZwierc* 154v, 186v; *BudBib Ps* 37/11; *ModrzBaz* 21v; *KochPs* 133, 156; ále się z takich łług Bożych kochay/ ktorzy prawdziwie Mákárámi/ to ielst błogolławionymi byli. *SkarŻyw* 34, A4, 384, 388; *ActReg* 54; *SarnStat* 550; *SiebRozmyśl* G; *CzahTr* I3; kocha się z vrody *KlonWor* 58. Cf Ze zdaniem.

kochać się w kim, w czym (646): *BierRaj* 16; Rozumy cię omyliły: Ktorych w łwey brodzie mało małz Choćia się w niey bárzo kochalż. *BierEz* H3v, A4v, B4, G2v, I4, K (10); *OpecŻyw* 10, 46, 56, 60, 87; *OpecŻywSandP ktv*; *ForCnR* C2; *PatKaz II* 35, 40, 40v, 46; bo też Wielbłędzi w kwałnych ziołach nie kochaią *FalZioł* IV 7b; [*Gęsi*] w lathaniu tak nie kochaią iż telko gdy ielć chczą, tedy łiadaia *FalZioł* IV 18b, IV 8b, c, 23c, V 15; *BielŻyw nlb* 4, 6, s. 72, 93, 111, 119; *BielŻywGlab nlb* 13; CZemu w łłodkim łmaku człowiek więcej nie kocha niż w inłzim. *GlabGad* C6v, C6v, G3, L4, N3v, O2; *MiechGlab* 23; *BierRozm* 18; *KlerWes* A, A2v; *WróbŻołt* B7, 34/9, L7v, 43/4, Q5v, 70/16, 76/4; *LibLeg* 10/66, 124v, 11/40; *RejŁas w.* 59; SZczęśliwy to człek ktory nie niekocha w wypadku zelzłego człowieka *RejPs* 62, 52v [2 r.], 60v [2 r.], 71v, 76v, 90 (14); *RejRozpr* A4v, F4v, K2, K3; Dayżecz pan Bog łzczęłcie mnożył By twoy łtan tak żaczny był A my tego doczekali W radołci nie w tym kochali. *RejJóz* A6v, Ev, Fv, G2v, G7, G8 (11); *SeklKat* Y2; *RejRozm* 404, 406; *RejKup* m2, q3, aa4v, ee5v; A iako dziecińłtwo kocha nie w prołłoci/ zálię gdy będzie ktho młodzieńcem/ kocha nie w łmiálołci y w rołpułłnołci/ w łtárołci będąc kocha nie w łtałłci y w pokoiu *HistAl* K3v, A3, I7v, K3v, K4; *KromRozm I* E2v, H2, L2; *MurzHist* C3v, Sv; *MurzNT* 73v, *Matth* 17/5, *Mar* 1/11; A kto nie kocha w czytániu/ Bywa z duchem w rozmawániu. *BielKom* Av, Av, B4v, B5v, C4, D (13); że ci [...] nyedbáli nic o rzemyęłlá te/ w kthorych nie dzis nyewymownye kochamy. *GliczKsiąż* H2; Mądry tedy pan álbo wobec káždy człowiek w łludze godnem á w vczonem człowieku woli nie kocháć niżeli płow głáłkác *GliczKsiąż* N6v, E8, Fv, G8v, O6, O7, P2; Záwždy nie w morderłtwye kocha ten ták narod łrogi. *LubPs* D2, B3v, D3v, I3 [2 r.], Kv, N5 marg (15); *GroicPorz* ppv; *KrowObr* 50v, 59v [2 r.], 68v, 150, 189v, 212, Ss; gdyż nie dbáłżych ludzi nie máłz iáko Polacy/ á coby nie w łwym ięzyku mnief kocháli. *RejWiz* A4v, 26, 36v, 37v, 54, 66v (14); podz vżywaymy miłłłci y tudzielż kochaymy nie w lubieznym oblápiániu [*frumur cupitis amplexibus*]/ áż do dnia. *Leop Prov* 7/18; Ełłráim (ielth iáko) iáłowicá ktorá náuczono kocháć nie wmlódźbie *Leop Os* 10/11, *Deut* 30/10, 2.Reg 19/35, *Tob* 3/22, *Ps* 50/18, 146/10 (12); *KochZuz* A2; *RejFig* Aa5v, Bb4v; *RejZwierz* 28, 83, 88v, 141v, 142; rołprołżze narody ktore się kochaią w walkách [*qui bella volunt*]. *BibRadz Ps* 67/31; nie kocham się w karaniu twoim/ ále dla twoief odpornołci ciebie trełtác mułżę. *BibRadz I* 458c marg, *4v, *Lev* 26/31, 1.Reg 15/22, 18/1, I 161a marg (22); á od cory łwoief w ktorey nie kochał Memfis/ przezwał miáłto ief imieniem *BielKron* 9; Ptolomeus Filádelfus/ o tym wiele piłżá/ iż nie kochał w náukach włzelkich *BielKron* 128v; więcej nie my w żełżie dobrym kochamy niż w złłłcie *BielKron* 352, 16v, 17, 24v, 44v, 56 (36); *BielKronCies* 477; *GrzegRóżn* A2, A3; *KochSat* B4v; *KwiatKsiąż* C4; Lageos, Nieyákie ziele w którym nie záyáce wielmi kocháya. *Mqcz* 183a, 39a, 65c, 140a, 167a, 182b (14); *OrzQuin* B4;

Prot C2v, C4v, D4, E2; *SienLek* 12v, 29; *SienLekAndr* a2v; *RejAp* 5v, 101, 193v; bo w.m. kocháiąc fie w białychgłowach thák bárzo/ iáko fie kochafz/ przełtrzeżefz ich s thego czo zle *GórnDworz* Gv, D8v, G3v, H6, H7, I8v (16); Piśáłoć o tym ich przedtym dofyć/ á zwłafzczá Euklides [...] w którym y dżiś ludzie náuczeni fye kocháią. *GrzepGeom* B2, B3v; A my go [*Krystusa*] takież zówżdy zábijamy/ ile kroć/ á iáko dłuogo w grzechach fie kochamy. *HistRzym* 109v, 3v, 28v, 51v, 76, 102v, 117v; iáko fie Pan kocha w miłofnikoch fwoich *RejPos* 321v, 3v, 4, 7, 11v *margin*, 15v (33); *RejPosWiecz*² 93v; *BiałKat* d4v; *BielSat* D4, G4v; *GrzegŚm* 27; *KuczbKat* 375; KOchác fie przodkiem możefz w dziatęcżkach wćiowych *RejZwierc* A4v, A4v, 13v, 62v, 82v, 91 (17); *WujJud* ktv, A2v, A6, 5, 181v; *RejPosWstaw* [41²], [41²]v; Ale iż fię w ob iawianiu cudzych wśterkow [...] niekocham/ przeto rad ná ten czás dam innem omyłkam pokoy *BudBib* c3; á kto fię kocha w niebefpieczeńśtwie [*qui amat periculum*]/ zginie w nim. *BudBib Eccli* 3/26[27], b3, 1.*Reg* 15/22, 18/25, 19/1, 2.*Reg* 24/3 (16); *MycPrz* I A2v; *BiałKaz* I3 [2 r.]; *BudNT przedm* a3, c5, dv; Ze [...] rychley zgrzełzyć możefz/ [...] gdy fie kocháiąc w fwey włafney íprawiedliwości/ z niey fie nádymác y infżymi gárdżić poczniefz. *CzechRozm* 211, Av, 73v, 80, 84, 107, 127v, 240v; WY wżyfcy ktorzy w cnocie rádzi fie kochacie/ Oto ty zacne ludzie ná wizerunk macie *PaprpPan* F4, Fv, F2, I3v, L, N3 (14); Aleć wżytkim ludziom tá wádá zda się być wrodzona/ iż fię kocháią w pochlebcach [*ut adulatoribus delectentur*]. *ModrzBaz* 17v; A ták/ ná Páná to włafnie należy/ y niekochác się w ofkarżaniu/ y niedáwác ofkarżájącemu wiary pirwey/ niżli się wżytkiego dowiefz *ModrzBaz* 21, 1v, 13, [16]v, 17v [2 r.], 20v (24); [*Greki*] íż fie w íwarách około wiary kocháiąc Biskupom Rzymfkim do zgody fię przywodzić nie dáli. *SkarJedn* 243, 178, 249, 250, 329, 371 (9); *Oczko* A4v; *KochPs* 7, 22, 45, 52, 187, 213; kochaymy fię/ práwi/ bárzo w poście *SkarŻyw* 393, A2v, A4, 4, 46, 47 (50); *MWilcHist* F4v; wbráli go w odzienie y w ízáty Xiążęce świetne/ w ktorych fię zá żywotá lam nawięcey kochał *StryjKron* 411, A3v, 76, 120, 155, 360 (9); Owca ie żiołká/ wilk fię w mięśie kocha. *CzechEp* 37, *2, 4, 12, 35, 64, 208, 223; *CzechEpPORz* *2v; *NiemObr* 15, 113, 115 [2 r.], 147; *KochFr* 28; *KlonŻal* A2, A2v; *ReszPrz* 72; *ReszList* 159, 177, 178 [2 r.], 186; *WerGośc* 204, 215, 236, 243, 244, 259; *WisznTr* 3, 4, 15, 35; *BielSen* 9, 18; *KochPam* 80; Teraz widżifz/ że nam niebo niefprzija/ W czym fye kochafz/ to cię dáleko mija. *KochPieś* 26; *PudlFr* 39, 45; *ArtKanc* K5v; *BielRozm* 30; *GórnRozm* A3, L4v [3 r.]; *PaprpUp* B4, L3, L4v; *ZawJeft* 5 [2 r.], 14, 32, 34, 45; Ia zawszytkie łaski y chęci w̄m wielce dziękuie wprziazni w̄m wielcesię kocham y statecznie wniefy trwác chęć. *ActReg* 65, 51; *Phil* B3; *GrabowSet* T3; *OrzJan* 38, 49, 53; *LatHar* +5v, +9, 19, 22 [2 r.], 92 (10); *KołakCath* A3v, C2; Iákoż wy możecie wierzyć/ ktorzy fię w chwale iedni od drugich kochacie: á chwały ktora od íamego Bogá íeśt/ nie ízukaćie? *WujNT Ioann* 5/44, s. 97, 212, 448, 529, 2.*Cor* 12/10 (10); *WysKaz* 46; *SarnStat* 879, 1267; *SiebRozmyśl* [A2], [A2]v, E3v, L, [M], [M]v; *SkarKaz*)(2v [2 r.], 42b, 84b, 209a [3 r.], 244b (15); *CiekPotr* 3 [2 r.], 20; *CzahTr* L4; *GoślCast* 9, 12, 31, 44; W tym okręćie macie íyny/ dzieći/ żony/ imienia/ íkárby/ y wżytko w czym fię kochacie *SkarKazSej* 667a, 660b, 661a, 662b [2 r.], 707b; *KlonWor* 41. Cf *Ze zdaniem.*

cum inf (2): Kochamy fie też widzieć kwitnące polá *HistAl* I7v; *ActReg* 53.

Ze zdaniem dopełnieniowym, warunkowym i przyczynowym [w tym z zapowiednikami; w tym (19), z tego (10), dla tego (1); iż(e) (30), kiedy (16), gdy (5), że (4), aby (3)] (58): BierEz G2v, M2; rozráduymy fie pánu fwemu/ kocháiąc fie ítego/ iż fie on ítał zbáwicielem náśfym *RejPs* 140v, 16, 52, 52v, 63v,

78 (10); *RejJóz* D3v, F6v, G3; *RejKup* 17v, o6v, cc6; A dla tego fie yęzyk moy y ferce kocháło/ Iż w nádzyei odpoczywác będye moye cyáło. *LubPs* D3; *RejWiz* 14, 21, 88v, 174v; A iże ie [główiki] vpftrzone/ przedlię fie kocháią. *RejZwierz* 122; *BibRadz* I 431a marg; Ten Cefarz Nero kochał fie w tym/ iż ty miáltá iego imieniem zwáno. *BielKron* 287v; *RejAp* 129v; iáko Spártanki kochály fie wtym / kiedy fynowie ich fławnie ginęli *GórnDworz* Z5v, F3v, O4; *RejPos* 30v, 84, 85v, 179, 252, 344v; Są niektorzy/ ktorzy się kocháią gdy źle vczynią *KuczbKat* 195; Pátrz iáko fie ięzyk kocha kiedy mu czo wdzięcznego fmałuie. *RejZwierc* 142v, 24v, 142v [2 r.], 215v; *WujJud* 181; *CzechRozm* 249v; *PaprPan* N4v; *ModrzBaz* 51v; *SkarŻyw* 107, 133, 185, 384; *StryjKron* 462; Iście w tym fię nie kocham/ ábych fię miał ná czyię fławę pufzczác *NiemObr* 66, 31, 115; *SkarKaz* 209b; *GosłCast* 14, 38, 49.

W przeciwstawieniach: »kochać się ... nienawidzić (a. w nienawiści mieć) (3), brzydzić się (2), cierpieć, ganić, omierznąć, żal mieć« (9); *BielŻyw* 72; á wżyfcy kthorzy mię w nienawiści maią/ kocháią fię w fmierci [qui odio habent me, diligunt mortem]. *BibRadz* Prov 8/36; Iákoż wprawdzie ferce náfze brzydzi fie/ y nienawidzi tych rzeczy wżytkich/ ktore były fnámi w niefzczęfciu náfzym/ á w thych fie kocha/ ktore były przy nas/ czáfu fortunnego. *GórnDworz* H7; iż go dotkną w lądno w obyczáioch iego/ w ktorych fie on kocha á ludzie fie tákiemi brzydzą *RejZwierc* 91; Co fię słowieńkiego przekładu dotyczy/ temu też ia nie tylko niegánię/ álefię wniem wielce kocham. *BudNT* przedm c5; pokazuiac yto ze się tez nigdy ztego nie kochał owszem nieraz serdeczny ztego zał miał *ActReg* 54; w czym fię przeminętych lat/ nieprzyfstoynie ferce twoie kocháło/ toć iuz znácznie omierzło. *LatHar* 675; *WujNT* 529; Przeminęło wżyfłtko/ y to iefliś fię w czym kochał/ y to iefliś co przeciwnego ćierpiał *WysKaz* 46.

W charakterystycznych połączeniach: kochać się aż do śmierci, (nie) bar(d)zo (barziej) (37), darmo, długo, mało ((na)mniej) (7), (tym, na)więcej (19), niepomału, nieprzystojnie, niewymownie (3), osobliwie (11), osobnie (2), prozno, rzkomo, tajemnie, uprzejmie (2), ustawicznie, wielce (11), wielmi (6), zacie, (za)wždy (zawsze) (9), zbytnie, źle, z młodych lat, z podziwieniem, z weselem (w weselu) (2); kochać się z chytrósci, z czynu, z łaski, z mnostwa pokoju, z niewinności, z pociech, z sług, z towarzystwa, z upadku (5), z urody, z utrapienia, z uznania prawdy, z waśni, z wdzięczności, ze zjawienia, z złego, z zwycięstwa, z życia; kochać się w baczeniu, w białychgłowach, w biesiadach, w bluźnierstwach, w błáźniech, w błędzie (2), w bogactwach, w bogoboynych, w bojaźni, w boju (2), w brzydliwósciach, w bydlech, w całopaleniach, w cerymonijach, w chwale (5), w cnocie (6), w corce, w czarach, w czci, w czystości (6), w czytaniu (czcieniu) (7), w darzech (2), w dekrecie, w dobrach (2), w dobrym (w dobrych uczynkach, w dobrze czynieniu) (3), w dochodach, w dostatkach, w dostojeństwie, w drogości, w duszy, w dużości, w dziatczkach, w dzielności, w fałszu, w godach, w gościach, w grze, w grzechu (6), w gwizdaniu, w imieniu [= mieniu], w imieniu [czyim] (2), w jedzeniu, w języku, w jusze, w karaniu, w kazaniu, w kłamcech, w kłamstwie, w komedyjach, w koniech, w krewkościach (2), w krotofilach, w krwi (2), w księgach (2), w kunszciech, w łataniu, w lenistwie, w lewku, w lubości, w ludziach, w (wielkości) ludu (człowieku) (6), w łakomstwie(ch) (3), w łasce, w łowie(ch) (3), w łupiestwie, tu majestatach, w majętności, w maszkarach, w materyi, w mądrych, w męce, w męstwie (2), w miastach, w miejscach, w mięsie (3), w milczeniu, w miłosiedziu (4), w miłości (3), w miłośnikoch, w młodości, w młodzienszkach,

w młódźbie, w mocach, w modlitwie (2), w morderstwie, w możliwości(ach) (3), w muzyce, w nabożeństwie, w nabyciu, w naczyniu, w narodzie(ch) (2), w naukach (7), w niebezpieczeństwie, w nieprawości, w (nie)sprawiedliwości (6), w niewinności (2), w (nie)zgodzie (7), w nowinach (4), w obcowaniu, w obfityści(ach) (2), w obłapianiu, w obłudach, w obżarstwie, w obyczajach (2), w odmianach, w odpuściech, w ofiarach (8), w ogniu, w ogrodzie, w ojcach, w ojczyźnie, w okrutności (okrucieństwie) (3), w omyłkach, w opilstwie (2), w opońcach, w oskarżaniu, w ozdobie, w paniech, w państwie, w picciu, w pienu, w piękności (4), w piśmie(ch) (4), w plebanie, w pobożności, w pochlebcach (2), w pochlebstwach, w podjeżdżkach, w pokładziech (2), w pokoju (3), w pokorze, w pokucie, w polach, w posesyjach, w posłudze, w posłuszeństwie, w poście, (jako) w potomstwie (2), w potrawach, w powieści, w pracy, w prawdzie (2), w prawie, w prosto(ś)ci(e) (3), w próżności, w próżnowaniu, w przedmowach, w przekładzie, w przemiennościach, w przybytkoch (2), w przyjacielstwach, w przyjacielu (2), w przyjaźni (2), w przymocie, w przymowce, w przypisowaniach, w pustyni, w radości, jako w raj, w rozdziałach (2), w rozkoszach (5), w rozliczności, w rozmyślaniu, w rozpustności, w rozterkach (5), w roztropności, w rozumieniu, w rzeczach (9), w rzemieśle, w schadzkiach, w sercu, w sędziach, w sile, w skarbach (3), w sklepiach, w sławie (4), w słowach (słow(k)ach) (4), w słuchaniu, w słudze (3), w służbie (4), w smaku (2), w społeczności, w sprawie, w srebrze, w srogości, w stałości, w stanie, w stolicach, w strofowaniu, w swarach (2), (jako) w synie(ch) (3), w szatach (4), w szczyrości, w ślepotcie, w śliczności, w śmiałości, w śmierci (3), w śpiewaniu, w światłości, w świecie (5), w tańcach (3), w tekście, w towarzystwie (3), w trunku, w tyraństwie, w ubóstwie (2), w uciekaniu, w uczeniu, w upadku (2), w upodobaniu, w urodzie (3), w używaniu, w walkach (4), w winie (4), w włoszczyźnie, w wodzie, w wonności (2), w wszetecznicach, w wszeteczności, w wybawieniu, w wymyślech, w występku, w zabaw(k)ach (2), w zacności, w zamkach (2), w zatraceniu (2), w zbrojach (2), w zbytku, w zdradzie, (jako) w zdrowiu (2), w (z)ginieniu (2), w ziołach, w zjednoczeniu, w złocie (3), w złości(ach) (8), w złych uczynkach (źle czyniąc) (2), w zuchwalstwie, w zwadzie, w zwirzchności(ach) (2), w żelezie, w żenie, w życiu, w żywocie przysłym (2).

Przysłowia: Trahit sua quemque voluptas. Każdego fwa roskofz vwodźi/ ma káždy w czym fie ofobliwie kocha. *Mącz* 460c; A iáko Mędrzec powiáda: *Trahit quemque sua voluptas*, to iefť/ Tám wiedzie myłł płocha/ gdzye fie ktho w czym kocha. *RejZwierc* 91v; Owo iáko Mędrzec nápiłá/ Iż káždego to do fiebie ciągnie kto fie w czym kocha. *RejZwierc* 12v, 91v. [Ogółem 4 r.].

W czym się kochamy/ to nam częłto fzkodzi. *BierEz* Kv; A czo ludziom iefť fprzećiwno/ w tym fie więczey kochamy *RejJóz* C7.

Nie toć iefť fzczeńcie w czym fie kocha ciało *RejZwierc* 229.

Bo kto mi fię záleca á dla mnie nie czyni/ Ták fię w nim bárzo kocham iáko w párfzczywy świni. *CzahTr* L4.

Zwroty: »w ludzkiej krwi, we krwi wylaniu się kochać« [szyk zmienny] (2 : 1): przyłięgam ná fłonce/ że fie małz fwey krwi nápić/ kiedy fie ták w ludzkiej kochałz. *BielKron* 112v, 299v; *CzechEp* 48.

»kochać się (jako) (sam) w sobie« = często: być samolubem, pyszałkiem; *mirari se Mącz*, *Cn*; *placere sibi Calag*, *Cn*; *blandiri sibi Mącz*; *amare se, diligere se, gaudere in se, plaudere sibi Cn* [szyk zmienny] (18): *BielŻyw* 119; A wielkiem pochleptwem/ przywiodłá go [złość] ktemu/ áby fie fám wfobie

kochał przepomniawify bogá *RejPs* 53; *KrowObr* 189v; *RejWiz* 96v; *Mącz* 25c, 223c; *RejPos* 227v, 228; *RejZwierc* 219; Bo trzebá doględáczowi bez nágánienia być/ iáko Bożemu Iżáfárzowi nie coby fię włobie kochał [*non arrogantem*]/ (trzeba) nie gniewliwego/ nie opiętego *BudNT Tit* 1/7; *CzechRozm* 207, 213, 226; *Calag* 294a; PRózna twa chłubá/ niekochay fię w łobie *KochFrag* 27; *SkarKaz* 117b, 314a, 516a; *KlonWor* 60.

Szeregi: »(nie) chcieć a (ani) się kochać« = *velle, diligere PolAnt* (2): ij ny[e]chcełł fmyercy grzełłnich any fya kochałł wginyenyu vmarlich *BierRaj* 16; *BibRadz Ps* 34/13.

»kochać się i (a) chłubić (się)« = *complacere et glorificare se PolAnt* [szyk 3 : 1] (4): *BibRadz I* 356a *marg*, *Agg* 1/8; Pátrzayże zálię iáko fię thu ktory łtan ma chłubić á kochać w dołtoieńłtwie fwoim *RejPos* 120v, 179.

»kochać się, (i) cieszyć (*a. ucieszyć*) się« (2): mam zá to żeby fię W. M. niewymownie kochał/ y wćiefzył fłucháiąc ták zacnych/ bogoboynych/ y wćięwiyh káznodźiy *ReszList* 153; *SiebRozmysł* [A2].

»lubować, kochać się« (1): Patrzáycie iako dziwné a rofkółłné ieft fwięto dziefieyłłé/ dlá tego włłfytką dułłá/ żądzą ij motzą má bytz obchodzono [...]/ Wtym łobie lubuy/ wtym fię kocháy *OpecŻyw* 10.

»(nie) mi(e)łować (*a. rozmiłować się, a. umiłować*), (a, albo, ani, i) kochać się« = *diligere, amare Vulg* [szyk 7 : 6] (13): *LubPs* cc2v *marg*; *Leop Prov* 21/17; tedy Ionátán ferdecznie fię rozmiłował Dawidá/ á kochał fię w nim [*anima Ionathae conglutinata est animae David, et dilexit eum*]/ iáko w zdrowiu fwoim. *BibRadz 1.Reg* 18/1; *KwiatKsiąż* C4; Si tibi bona libido fuerit patriae, Będziefzli fię kochał/ w oyczyźnie/ álbo miłował oyczyznę. *Mącz* 192a; *GórnDworz* Mm4; *WujJud* A2v; *KochPs* 45; *WerGość* 215; *SkarŻyw* 63, 519; Vmiłuy rozum/ kochay fię w baczeniu *GrabowSet* T3; *SkarKaz* 638a.

»obierać (się), (a, i) kochać się« = *delectari et exercitari Vulg* [szyk 2 : 1] (3): *WróbŻołt* 76/4; His studiis quibus uterque nostrum devinctus est, Ná ktoreswá fię obádwá vdáłá/ álbo w których fię obádwá rádá obierawá/ kochawá. *Mącz* 497b, 238c.

»pochlebiać i kochać się« (1): y káždy s fwego przyrodzenia złego łobie pochlebia y kocha fię łam w łobie *KrowObr* 189v.

»(nie) kochać się i (ani) przechwalać się« (2): *RejPosWstaw* [41²]v; A czyni to BOg dla tego/ żebyłłmy fię my łámi w łobie nie kocháli/ áni fię też łámi z fiebie przechwáłáli/ iákobyłłmy też co tákowego w łobie/ częgobyłłmy od Bogá nie wzięli/ mieli *CzechRozm* 213.

»kochać się, (a, albo, i) rozkoszować (się) (*a. rozkosz mieć, a. rozkosz pokłádać*)« [szyk 4 : 1] (5): *BielKron* 334v; *Simones* [...]. Est etiam cognomen Delphinorum, quo mire delectari illos ferunt, Delphinowie ribly morskie *Simones* Szymkámi bywáyą zwáni yeft rzecz dołwiádczeniem doznaná że fię bárzo w tym ymieniu kocháyą y dźiwnie fię rofkófzuyą. *Mącz* 394a, 343d; *RejPos* 104; W náłzėy krwi nie kocha fye/ ni w iufze wołowėy/ Więłłfzą rofkółłz pokłáda w dułly czyłłtėy zdrowėy. *ZawJeft* 32.

»(u)podobać się, (ani) (nie) kochać się« = *placere, delectari Mącz; voluntatem habere beneplacitum esse Vulg* [szyk 2 : 1] (3): *Leop Ps* 146/10; *Mącz* 386c; á mnima w myłłi łwey iżby tákė⁸⁰ drugiego

áni w rozmowie/ áni w íprávach [...] nie było rownego iemu: íam íie íobie íedno podobáiąc/ íam íie w íobie kocháiąc/ íam íedno ná íwoy cień pátrząc. *RejPos* 228.

»(u)radować się (a. brać rozradowanie, a. z radością czekać) a (i) kochać się« = *exultare et delectari* a. *gaudere Vulg* [szyk 5 : 1] (6): *WróbŻółt* 34/9, 67/4; *RejPs* 219; ráduyćie íie á kochayćie íie/ bowiem zápláthá wáííá hoyna íeft *Leop Matth* 5/12; *RejZwierc* 168v; *WujJud ktv*.

»kochać się a (i) weselić (się) (a. być wesoły)« [szyk 2 : 2] (4): *HistAl* G4; Y od thych ktorzy íie kocháią źle czyniąć/ á wefelą íie [*laetantur ... et exultant*] w złóćiwych przewrotnóćiach. *BibRadz Prov* 2/14; *BielKron* 79v, 242v.

»kochać się, wielce ważyć« (1): W tey te dy miłey zgodzie/ dobry obywatel y prawdziwy miłóńnik Oyczyzny ma íie kocháć/ tę v íiebie wielce ważyć *Phil* B3.

»wielbić i kochać się« (1): O święta Polńko náízá [...]. (-) Záprawdę íeft co wielbić/ y w czym íye kocháć/ y zá co Pánu Bogu dźiękować. *OrzRozm* L3v.

W przén [w czym] (1) : Przetho w dobrich rzeczách zwali thę Liczbę [*dwoje*] ítarzy mędrći zgodą towarzýłtwa/ y íprawiedliwoćią/ íź íie w dwoich częłćiach kocha rowno rozważonych. *KłosAlg* A2.

a. *Otaćać kultem, czcią, wielbić Boga (głównie chrześcijańskie go) lub też jego i świętych wyobrażenia, wizerunki; delectari Vulg, PolAnt; consolari, laetari Vulg [w kim, w czym] (65)* : *BierRaj* 19; *OpecŻyw* 18v, 25; *PatKaz II* 28v [2 r.], 46; Bądź iemu przyjemna chwałá moia/ á ia też w nim íie kochać będę. *WróbŻółt* 103/34; *RejPs* 216v; *MurzHist* D3v; *LubPs* ff [2 r.]; Íź wźyłcy thákowi wietzną íromotę otrzymáią/ ktorzy íie w Obráziech kocháią/ albo klękáią przed nimi. *KrowObr* 111v; *Leop Is* 57/5, 66/3, *Act* 7/41; Íeroboám [...] s íwego íczęłcia nie dzyękował Pánu Bogu/ íedno íwoim modłom w ktorych íie kochał ofiáry czynił. *BielKron* 87v, 87v; *SarnUzn* H2; *CzechRozm* 215v; Bo te dy we wźzechmocnym kocháć íie będziełz/ y podnieíełz do Bogá oblicze twoie. *BudBib Iob* 22/26, *Ps* 36/4; *KarnNap* E3; *KochPs* 52; *SkarŻyw* 13, [407]; *ArtKanc* A13v, O15; Y vczynili w one dni cíelcá/ á íprávowáli ofiárę báłwanowi/ y kocháli íie w dziełách rąk íwoich. *WujNT Act* 7/41; *SkarKaz* 454b.

W połączeniu szeregowym (1): O IEzu [...]/ ráćźże w íerce moie włáć łáłkę twoię/ [...] ábym cie mogł dołkonále miłowáć/ ciebie chwalić/ w tobie íie wíekuićie kocháć/ tobie íłużyć/ z ciebie y od ciebie chwałę odnoćić. *LatHar* 26.

W charakterystycznych połączeniach: kochać się najwíęcej (2), wíekuićie, wíelmi; kochać się w bodze(ch) ((jako) w Bogu) (5), w bostwie (2), w Jehowie, w obraziach, w obrzydnoćiach, w panu (Bogu) (panie) (3), w personie, w uczynkach (dziełach) rąk swoich (2), we wszzechmocnym.

Szereg: »miłowáć i kochać się« (1): ábyłmy go [*Chrytusa*] íáko bárzo pewnego czekáli/ y íáko wźzem dobrym poćiełznego/ miłowáć ie [!]/ íáko mowi Apółtoł/ y w nim íie kocháć nie zániecháli. *SkarKaz* 1a. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

a. *Być pośłusznym Bogu, postępowáć zgodnie z jego przykazaniemi i wolą [w połączeniu z dopełnieniami oznaczającymi nakazy religijne] (35)* : *WróbŻółt* 118/14; *RejPs* 178; Záprawdę nyemáłz nic lepńíego małżonkowi po żenie íwey poznáwáć yedno íámo nabożeńńtwo/ kyedy oná o bogá będzie dbáłá/ w ílowye íie bożym kocháłá/ częłto íie bogu modliłá/ á yemu íámemu íłużyłá. *GliczKsiąż* P6v, P6; Gdyż íie w twych íwiętych wyrokoch ták vprzeymie kocham *LubPs* aa5, aa4v, aa6, bb4v, cc, ccv; aby mogł [*kaznodzieja*] przywieć íłuchacze íwoie ku poznániu rzeczy Boskich/ á

izby fię w nich kocháli. *BibRadz* I 346; Powiedział tedy Moizefz wołą Bożą ludu Izraelfkiemu/ áby fie záchowáli y kocháli w rofkazaniu iego/ chcáli w łálce iego łzczęfliwie żyć ná świcie. *BielKron* 35, 258; *SarnUzn* B3v; *RejPos* 43; *KuczbKat* 145; oto słowo Iehowy bjło im ná pośmiech/ nie kocháli fię wnim [*non volent illud*]. *BudBib Ier* 6/10; Iákoż mamy rozumieć/ áby fię ci kocháli w rzeczách Bożych [*cordi esse res divinas*]/ ktorzi z miłości łámych łiebie/ á z nienawiści drugich/ dopuľczáią ná ziemi leżeć práwu Bożemu *ModrzBaz* 140v; *KochPs* 154; *CzechEp* 112 [2 r.], 133, 203, 343 [2 r.]; *ArtKanc* K20; *WujNT przedm* 28, *Rom* 7/22; *SkarKaz*)(3v, 519b.

W połączeniach szeregowych (2): *KochPs* 181; iz iefli ci łá łzczęśliwi/ ktorzy fię w łowie Bożym kocháią/ nim fię rządzą/ y onego przyľtrzegáią: tedy ci muľzą być nád infze wľytkie nieszczęfliwľy/ [...] ktorzy o nie niedbáią *CzechEp* 112.

W charakterystycznych połączeniach: kochać się najwięcej, pilnie, uprzejmie, zawsze (3); *kochać się wnabożeństwie, w naukach, w przykazaniu, w rozkazaniu* (2), *w rzeczach bożych, w słowie (bożym)* (8), *w świętej prawdzie, w świętych wyrokoch, w zakonie (pańskim, pana, bożym, świętym)* (5).

Szeregi: »miłować i kochać się« (1): boby ludzie łámi z chući łwey/ Bogá byli miłowáli/ y w iego fie rozmowie kocháli *CzechRozm* 88v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»pilnować i kochać się« (1): Bo go też koniecznie zá łáľką Bożą ci pilnią y w nim [*szabacie*] fie kocháią/ ktorzy podług łłowá Bożego żywot łwoy prowadzą. *CzechRozm* 71v.

W przen (1) : Ogień/ grad/ głod/ y śmierć/ wľytko to iefł dla pomľty łtworzono [...]. Teć rzeczy kocháią fię w rofkazaniu iego [*in mandatis eius epulabuntur Vulg*]/ á wľędy łá pogotowiu ná ziemi kędy iefł potrzebá *BudBib Eccli* 39/35[37].

2. *Dobrze rozwijać się w korzystnym dla siebie środowisku naturalnym* (9) : [*dzika koza*] Na mieľtczách gornych á iadowitych fie kocha *FalZioł* IV 9b, IV 41b; Czemu wľitkie infze naci łepiey fie kocháią przy mokradlni. *GlabGad* I3v; ábowiem fie tám [*nasienie cukru*] ták kocha/ iz ták [*cukier*] w Sycyliey álbo w Cyprze nie bęďzie. *BielKron* 448v.

[*kochać się z czego: Zásię drzewá ktore náśienie mocne á wielkie dawáią/ łepiey się z niego [= z nasienia] kocháią niźli z gáľżek łádzonych. Cresc* 1571/664.]

kochać się w czym (4): *FalZioł* IV 27c; Ale dźdzewnicza iefł łłodźza niźli infza woda [...]. Przeto ribam barzo łubi, á tak fie ony w niey kocháią. *GlabGad* I, N4v; *SkarKaz* 118a.

Szereg: »lubować i kochać się« (1): Czemu czofnek, czebula, y infze ofłre rzeczy łepiey roľtą na łuchey ziemi niź na mokrey. (–) Bowiem takowe łame z łiebie łá barzo wilgotne, á przeto na łuchey ziemi ich wilgota vľkramia fie y bierze miarę, tak iz one tam tobie wľęcey łubią y kocháią fie. *GlabGad* I3v.

3. *Wzrastać* (4) : [*Panną Maryją*] wboľkym ogrodeczku kochayácz łyą wboďze przebywała {y kochála} yako yedyna dźyeueczka oczcza boga *PatKaz* II 28v.

a. *Powiększać swoją długość; pullulare Mącz* (3) : Pullulo. Kocham fie/ Podraľtam/ álbo wzraľtam ná wyľz. *Mącz* 330d; á ten proch z niedźwiedźim łáďłem zmieľzay/ á pomázuy gďzie chczefł by łye włofy kocháły *SienLek* 47.

Ze zdaniem przyczynowym (1): ábowiem łye s thego róg thym łepiey kocha/ gdy go częľto podrzynáią *SienLek* 176v.

Synonimy: 1. cieszyć się, lubić się, lubować się, miłować, podobać się, radować się, rozkoszować się, weselić się, wielbić; 3. podrastać, rość, wzrastać.

Formacje współrdzenne cf KOCHAĆ.

Cf KOCHAJĄCY SIĘ, KOCHANIE

ZCh